

interese katolika, pazeći, da se zakoni slažu s kršćanskim moralom i da upravnička mjesta dobiju ljudi, kojima ni u moralnom obziru nema prigovora. Zato su u centru katolici, koji politički mogu pripadati raznim strankama, ali se obvezuju, da će kod zbora glasovati samo za one kandidate, koje centrum odobri. Dakako da je teško na taj način ujediniti sve katolike. No dosadašnji rad (od osnutka g. 1919) nije ipak bio bez uspjeha.

Iz svega se vidi, da su se katolici u Portugalskoj trgli, jer ne unose vjere i njezinih načela samo u privatni nego i javni život.

P. C.

KATOLICI U UGARSKOJ.

(Budapest, svršetkom 1925.)

G. 1900. su ugarski katolici upriličili dva hodočašća u Rim. U jubilarnoj godini 1925. su 7 puta pošli u vječni grad, i to u znatno većem broju nego li otrog 25 godina, premda je sadašnja Ugarska zemljištom 28 puta manja te ima tek dvije petine pučanstva od g. 1900. Ova su hodočašća mnogo probudila katoličku svijest i ponos. Tome je ne malo pridonio i godišnji katolički sastanak u Budapešti, koji je bio od 12—14. listopada 1925. Do 150.000 ljudi je bilo u euharistijskoj procesiji. Ima tri godine, što se drže i pokrajinski katolički sastanci. Traju samo jedan dan i zovu se »katolički dan«. Tu se vidi 10, 20, 30 tisuća učesnika. Sve to podaje srčanosti katolicima i u javnom nastupu, pa im se već čuje glas i u javnim prilikama. Mislím, da su baš ti dani pomogli, te su naša sjemeništa opet puna svećeničkih kandidata.

Dakako da politički život nije ostavio u miru ni naših biskupija. Jedino su 4 biskupije ostale neosakaćene, a ostale su morale po koji svoj dio dati Austriji, Rumunjskoj, Jugoslaviji i Čeho-Slovačkoj. I redovničke su provincije izgubile više svojih kuća. Izuzetkom su jedino Cistercite. Naprotiv su Premostratenci očuvali jednu jedinu kuću i to kod Budapešte u Gödöllő. Bogu hvala i redovnička su se zvanja vrlo umnožala, pa nekoji redovi mogu preuzeti i novih službi.

U zemlji se osjeća siromaštvo. Nemamo šumá, ugljena, željeza, bakra i t. d. Stoga se malo gradi i na crkvenom području. Ipak moram spomenuti jednu crkvu kod Budapešte. Tu je bila kolonija radnika, a nemahu crkve. Sadašnja lijepa i velika crkva sagrađena je u 8 mjeseci g. 1923. Kako? Neki časnik, koji morao otići iz rodnoга grada, budući da su ga Rumunji zauzeli, sve je tako organizirao, da su djeca i otmene gospođe, radnici i gospoda nosili pijesak i šljunak s dunavske obale.

O školskom pitanju mogu vam ovo kazati: Liberalizam je u Ugarskoj vladao zadnjih 75 godina. Ipak mu nije pošlo za rukom,

da uvede bezbožnu školu. I sada je vjeronauk obvezatan predmet u svim, pučkim (osnovnim) i srednjim školama. Pokoljenja, koja su izišla iz tih državnih škola, većinom su vjerski indiferentna, jer je takov duh vremena. Ali barem nijesu vjerske neznalice. U Ugarskoj nema mržnje protiv Crkve ni »antiklerikalizma« nekih zapadnih država. Dobra je polovica inteligencije (čak gđjekoji Židovi i protestanti!) odgojena u kolegijima, koje vode redovnici (Benediktinci, Cistercite, Isusovci, Piariste, Premostratenci i t. d.) Stoga ti krugovi i ne sanjaju o tom, da okrive Crkvu, što tobože »goji neznanje«. Što više ima udžbenika i u državnim školama, a napisali su ih redovnici.

Revolucija u listopadu 1918. i ustanak komunistički 1919. nijesu imali uporišta u javnom mnijenju. Njih je izazvala sitna manjina, koja je znala upotrijebiti umornost iza ratnih napetosti (kroz 4 godine). Javnost je ipak ostala vjerna poretku i vlasti. Dio se Židova vrlo kompromitirao za dviju spomenutih revolucija. Stoga je shvatljivo, da je država usvojila g. 1920. zakon, po kome će Židovi moći pohađati sveučilište i više škole prema postotku, koji odgovara njihovu pučanstvu, t. j. 5. po sto. To je »numerus clausus«, koji žele da zapriječi intelektualni proletarijat. Dakako da se pojavio i nerazboriti antisemitizam. Pokazao se u deklamacijama i demonstracijama, koje ne znače mnogo. Ni njemu nije pošlo za rukom, da bar jednu dušu istrgne iz pandža židovske vlasti na privrednom području ili u narodnom gospodarstvu. U Ugarskoj još uvijek imaju Židovi neograničenu vlast u bankama.

Sada se mnogo govori o »kooperaciji kršćana« (katolika i protestanata). Neki su političari uspjeli u svojoj karijeri pomoću ove parole; postadoše čak ministri i održaše se na toj stolici i kroz dulje vremena. U Ugarskoj ima samo 28 % protestanata. Mnogi su protestanti uvaženi u intelektualnom i političkom svijetu, i ako nemaju pozitivnog programa. Zadnjeg pola vijeka složili su se s liberalcima u borbi protiv katolika. Sada se vratit će k ideji poretka i vlasti, i ako se žacaju povući i zadnje posljedice, koje bi ih dovele katoličkoj Crkvi.

U ime nacijonalizma ima ih u politici i takovih, koji bi htjeli oponašati Italiju. No stvar ne valja uzeti ozbiljno.

U katoličkom pokretu opažam mirni razvitak. I ako je u zemlji kranje siromaštvo, katolici sada nastoje da stvore katoličku štampu. Kad je Isusovac Banga pokrenuo bio sakupljati za nju g. 1918., bio je uspjeh sjajan. Fond je bio osiguran. Ali nadodoše dvije revolucije i gotovo utamanit će taj fond. Sada imamo dva dnevnik i više drugih listova. No to nije dovoljno.

Kako se vidi, vjerski je položaj u Ugarskoj povoljan, te idemo u susret još boljoj budućnosti, jer radnici u katoličkom pokretu ne miruju niti počivaju na starim lovorikama.

B.

